

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра сучасної української мови**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

**Етнолінгвістика
(обов'язкова)**

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»
Спеціальність 035 Філологія
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Мова навчання українська

Розробники: д.ф.н., проф. Руснак Н. О.

Профайл викладача (-ів)

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=Pw8PiOgAAAAJ&hl=uk>

Контактний тел. 095-67-37-929

E-mail: n.rusnak@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації

Очні консультації: вівторок з 13.00 до 14.00.

Онлайн-консультації: середа з 13.00 до 14.00.

Очні консультації: за попередньою домовленістю
(понеділок та четвер з 14.30 до 15.30).

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс «Етнолінгвістика» є одним з основних у структурі професійної підготовки майбутнього фахівця. Звернення до витоків нації є однією із причин посиленого інтересу до етнолінгвістики, оскільки вона (етнолінгвістика) вивчає зв'язки між культурою та мовою. Крім того, мова сама є одним із найважливіших показників культури. У курсі «Етнолінгвістики» студенти повинні усвідомити інтегральну основу етнолінгвістичних досліджень, роль мови у проблемі мислення – мова (яка підкреслюється теорією лінгвістичної відносності).

2. Мета навчальної дисципліни: Курс «Етнолінгвістика» повинен сформувати у студентів бачення своєрідної неповторності української мови, зумовленої психофізичним (ментальним) складом нації (йдеться про специфічні риси МКС українців); центральна проблема «Етнолінгвістики» – проблема номінації – дасть змогу по-новому, на міждисциплінарній основі, розглянути лінгвістичні питання синонімії, етимології слова, запозичення, неологізмів, вторинної номінації тощо. Ілюстративний матеріал курсу «Етнолінгвістика» увиразнює особливості духовної та матеріальної культури українців.

3. Пререквізити. Сучасна українська мова. Діалектологія. Історія української мови.

4. Результати навчання

знати: теоретичні засади етнолінгвістики;

теорію лінгвістичної відносності;

визначення основних понять етнолінгвістики;

структуру мовної картини світу;

концепцію слова О.О.Потебні;

вміти: здійснювати етнолінгвістичний аналіз тематичної групи лексики;

здійснювати етнолінгвістичний аналіз лексики, що відображає духовну культуру;..

знаходити внутрішню форму слова, яка вказує на характер мислення нації;

аналізувати запозичені номінації;

аналізувати фразеологізми та прислів'я, які відображають ментальність нації.....

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна	індивідуальні	
Денна	4	2	3	90	16		14		54	6	Екзамен
Заочна											

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	Лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	90	16	14		6	54						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретично-мовознавчі засади етнолінгвістики											
Тема 1. Теоретичні засади етнолінгвістики		2		2	1	7						
Тема 2. Проблема номінації		2		2	1	7						
Тема 3 Етнолінгвістичний аналіз матеріальної культури		2		2	1	7						
Тема 4 Етнолінгвістичний аналіз духовної культури		2		2	1	7						

Разом за ЗМ1		8		8	4	28							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Українська мова крізь призму етнолінгвістики												
Тема 1. Внутрішня форма як визначальний чинник культурологічних назв		2		2	1	7							
Тема 2. Етнолінгвістичний аспект запозичених назв в українській мові		2		2	1	7							
Тема 3. Будова української мовної картини світу		2		2		7							
Тема 4. Паремії – ключ до народної психології		2				5							
Разом за ЗМ 2		8			2	26							
<i>Усього годин</i>		16	14		6	54							

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Державотворча функція мови.
2	Етнолінгвістичні погляди Е.Сепіра.
3	Етнолінгвістичні погляди Б.Уорфа
4	Досягнення української етнолінгвістики
5	Польська етнолінгвістики: постаті, досягнення
6	Американська етнолінгвістика
7	Етнолінгвістичний аналіз тематичної групи «транспорт»
8	Етнолінгвістичний аналіз тематичної групи «жіночі прикраси»
8	Етнолінгвістичний аналіз тематичної групи «будівлі»

9	Етнолінгвістичний аналіз тематичної групи «різдвяний цикл»
10	Етнолінгвістика і діалектологія: точки перетину
11	Етнолінгвістика і соціологія: точки перетину
12	Етимологія: наукова і народна
13	Загадки як об'єкт дослідження етнолінгвістики
14	Народні молитви як об'єкт дослідження етнолінгвістики
15	Етнолінгвістичний аналіз тематичної групи «колір»
16	Українські символи
17	Архетипна основа символів

Тематика індивідуальних завдань

№	
1	Передумови виникнення філософії мови В.фон Гумбольдта...
2	Інтегральний характер етнолінгвістики...
3	Семна структура слова
4	Етимологічний аналіз як складник етнолінгвістичного аналізу
5	Внутрішні форми слів – причина синонімії
6	Каламбур як лінгвістичний прийом

6. Система контролю та оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

Розподіл балів, які отримують студенти
Для прикладу (залік)

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40	100
8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література -основна

1. Аркушин Г. Волочебне на Західному Поліссі // Велике лядо. Збірник статей, присвячений 60-річчю доктора філологічних наук, професора Миколи Васильовича Никончука. – Житомир, 1997. – С. 20-28.
2. Бартминський Е. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике. – М.: „Индрик”, 2005. – 528с.
3. Бігусяк М. Із спостережень над весільною лексикою гуцульського говору // Гуцульські говірки: Лінгвіст. та етнолінгвіст. дослідж. – Л., 2000. – С.125-148.
4. Гірц К. Інтерпретація культур: вибрані есе. – К., 2001.
5. Говірки чорнобильської зони. Системний опис / Гриценко П.Ю., Воронич Г.В., Дорошенко Л.І. та інші. – К., 1999. – 271с.
6. Гриценко П. Ю. Ареальне варіювання лексики. – К., 1990. – 269с.
7. Єрмоленко С.Я. Фольклор і літературна мова. – К., 1983.
8. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень // Мовознавство. – 2003. – 2001. – № 5. – С. 48-63.
9. Жайворонок Н.В. Українська етнолінгвістика: Нариси: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. – К.: Довіра, 2007. – 262 с. – Бібліог.: с. 249-261.
10. Зубов М.І. Слов'янська квазітеонімія старшої доби: рожаниця, род // Мовознавство. – 1998 – № 2-3.
11. Іларіон, митрополіт (Огієнко І.І.). Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.
12. Карпенко Ю.О. Етюд про долю // Мовознавство. – 1999. – № 4-5.
13. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів, 2002. – 304с.
14. Ковальчук О.В. Українське народознавство. – К., 1994.
15. Конобродська В. Етнолінгвістичний аспект дослідження традиційної культури // Волинь – Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. – Вип. 6. – Житомир, 2001. – С.118-133.
16. Конобродська В. Курсова і дипломна роботи з етнолінгвістики: Навчальний посібник. – Житомир, 2003. – 236с.

17. Кононенко В.І. Мова і народна культура // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С.62-69.
18. Кононенко В.І. Символи української мови. – Івано-Франківськ, 1996.

6. Інформаційні ресурси

Режим доступу aru1-2008-15-10p *Дядищева-Росовецька Ю. Б.*

ЕТНОЛІНГВІСТИКА В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ Є. БАРТМІНСЬКОГО

Режим доступу rsh-2007-7-8-16p Шарманова Н. Етнолінгвістичні студії як засіб формування соціокультурні компетенції майбутнього словесника.

<http://levchenko.eu/index.php/2012-05-30-16-47-18/2016-05-03-08-52-44/2016-05-03-10-04-21/40-2013-04-05-13-51-18>

Етнолінгвістика та лінгвокультурологія: специфіка об'єкта та завдань/Режим доступу

Режим доступу http://ec-dejavu.ru/p/Publ_Toporov_Space.html В. Н. Топоров
Пространство и текст

Режим доступу Npkpnu-fil-2012-31-13 *Г.І. Гримашевич* АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕДНЬОПОЛІСЬКИХ ГОВІРОК

Режим доступу Npkpnu-fil-2010-23-49 Руснак Ю.М. ЛЕКСИКА ОБРЯДУ НАРОДИН У БУКОВИНСЬКОМУ ДІАЛЕКТІ

Режим доступу : <http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2018/N1/5>.

Белей Л. Русинська мова на теренах центральної Європи.

Режим доступу: http://dspu.edu.ua/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2012-14. В.Грещук, В.Грещук Наддністрянський діалект у мові новел та оповідань Богдана Голода.

Режим доступу: <http://www.volynpost.com/news/150605-vandity-karabkatysia-telebendaty-nezvychna-volynska-govirka> Гвандіти, карабкатися, телебендати: незвична волинська говірка.

Режим доступу: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/2297> *Н.Коваленко*. Лексика подільських говірок у «Словарі української мови» Б.Грінченка.

Режим доступу: <https://www.nasze-slowo.pl/yak-boykayut-boyki> Як «бойкают» бойки.

Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/42975879>. *Т.Щербина*. Походження говірок середньонаддніпряньського-степового порубіжжя у світлі ареалогії.

Режим доступу: <http://jvestnik-b.donnu.edu.ua/article/view/2568>. *Мартінова Г.І.* Інтерпретація етнофразем у діалектному тексті.